

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

Articulus XVIII. De passiva dispensatione legis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

stantijs, sub quibus sunt sub jure naturali, id quod præceptum est, nequit fieri non præceptum; & quod prohibitum, fieri non prohibitum; quod tamen evenire deberet, si cadere posset sub dispensationem. Et ideo, cum dicitur: *quilibet Legislator in lege sua dispensare potest vel per se, vel per alium*, ad summum obtinet in lege positiva, sed non *necessaria*, seu naturali, de quo plura V. l. 4. decret. à n. 2015.

1102. Quæstio est 2. *an in jus positivum divinum cadere possit dispensatio?* de dispensatione, quam facit ipse Deus, vel alius ejus nomine, non est dubium; sed difficultas est, an alicui hominum Deus communicaverit potestatem, suo (nimirum Dei) nomine, dispensandi in jure divino positivo? plures tenere affirmativam diximus l. 4. n. 2020. probabiliorem tamen ibidem n. 2021. diximus negativam, nisi in casu pro quo habetur Dei revelatio, vel Ecclesiæ autoritas, pro tali concessione summo Pontifici facta. Cujus probationem, & contrariorum solutionem dedimus loc. cit. à n. n. jam citato.

§. III.

An, & qualiter Legislator dispensare possit in legibus à se conditis: aut inferior in lege Superioris?

1103. DE hac quæstione plura dedimus lib. 4. decret. ubi ad 1. quæstionem respondimus, posse, nisi affectæ sint majori vinculo, ut ibidem exposuimus à n. 2030. ubi etiam retulimus casus, pro quibus ea potestas limitatur. Ad 2. quæstionem respondent aliqui, posse inferiorem dispensare in lege Superioris *non reservata*, quoties ei non est interdictum; sed l. 4. à n. 2034. tanquam probabilius amplexi sumus, id inferiorem non posse, nisi expressè, vel tacitè illi concessum sit à Superiore; ubi pariter hujus opinionis attulimus probationes, & contrariorum solutionem. Quando autem censeatur inferiori tacitè concessum, ut dispensare valeat in lege Superioris, ibidem attulimus à n. 2038. quid verò possit inferior in lege Superioris in dubio, vel casu urgentis necessitatis? constat ex dict. ibid.

à n. 2043.

ARTICULUS XVIII.

De passiva dispensatione legis.

1104. Quæstio est, circa quos potestas dispensandi exerceri possit? communis responsio est, eam exerceri circa subditum. Nam actus dispensationis, seu exemptionis ab obligatione legis, non minus est actus jurisdictionis, quam condere legem, & obligationem; lege inducta, imponere; eo ipso autem importat in ferente legem, vel dispensante superioritatem, & in obligando, vel dispensando subjectionem. Difficultas est, an quilibet possit se subjicere, seu inducere in se subjectionem, ut vi ejus ab illo, cui se subjicit, relaxari, aut dispensari possit in lege?

§. I.

An quilibet Superior secum dispensare possit?

1105. Quæstio est 1. an secum dispensare possit in lege propria? hæc quæstio pendet ab ista, *an Legislator ligetur legibus à se conditis?* Ad hanc quæstionem respondimus superius à n. 551. ubi diximus Legislatorem non ligari suis legibus quoad vim coactivam, sed solum directivam, non in vi talis legis, sed in vi circumstantiæ, qua posita subintret jus naturæ, adstringens illum gubernare subditos etiam exemplò. Ex hoc responderetur, posse Superiorem dispensare secum solum indirectè in lege propria, tollendò scilicet illi comprehensionem suæ personæ (hoc enim pendet ab ejus voluntate) consequenter faciendò, ne sublatà circumstantiâ, à qua pendet, lex naturæ subintret.

1106. Quæstio est 2. an Superior secum dispensare possit in lege Superioris, super his, in quibus potest cum subditis, ex potestate sibi, & officio suo à Superiore commissa? R. posse, nisi expressè prohibeatur. Hanc potestatem Superior subordinato non tantum quoad suos subditos, sed etiam quoad suam personam concedere potuit; & sic factum esse, ubi non est expressa prohibitio, rationabiliter suadetur ex eo, ne Superiores deterioris conditionis dicantur, quam subditi; ita Sanchez l. 8. matr. D. 3. n. 9. Suarez l. 6. de legib. c. 12. n. 12.

n. 12. & alij. Hanc doctrinam cum citatis Authoribus Castropalaus P. 1. tr. 3. D. 6. p. 7. §. 1. n. 3. extendit ad Prælatos Regulares, cujusmodi sunt Generales, Provinciales, Priores, Rectores, Vice-Rectores, & qui illorum vices in absentia gerunt; eò quòd hi omnes, in suos subditos jurisdictionem habeant quasi Episcopalem, subjungens, hanc esse expressam sententiam D. Thomæ 2. 2. q. 185. a. 8. Et ratio est, quia nullo jure cautum est, ne Superior secum dispenset in his, in quibus potest cum subditis, quando id expressè illi non est prohibitum.

1107. Dices: nemo in se ipsum potest jurisdictionem exercere, & sibi ipsi subjici; at dispensatio est actus jurisdictionis; ergo maj. prob. 1. ex c. *Per nostras, de jure patronat.* ibi: *nullus se ingerere debet Ecclesiastica prelationis officii.* 2. ex c. *fin. de Institutionibus*, ubi dicitur, quòd, qui beneficiũ conferre potest, *non possit se ipsum instituere, cum inter dantem, & accipientem debeat esse distinctio personarum.* 3. ex Clement. II. *de reb. Eccles. non alienand.* ubi valet unio facta alteri Ecclesiæ de consensu Episcopi, & Capituli; non autem facta ipsi Capitulo, eò quòd in propria causa nemo sibi jus dicere possit. 4. denique quia *nec tutor in rem suam auctor fieri potest*, ut dicitur L. 1. ff. *de auctorit. & consensu tutor.* 5. denique, quia aliàs secum dispensare posset in censuris à se contractis.

1108. Ante responsionem not. nos non dicere *indefinitè*, Superiorem posse omnia circa se, quæ potest circa subditos suos, sed solum, ipsum posse dispensare secum *in lege Superioris*, in qua potest cum suis subditis; quod etiam extenditur ad vota, & juramenta, propter eandem rationem, quam attulimus n. 1106. Not. 2. jurisdictionem esse multiplicem; unam contentiosam, de qua n. 98. & hæc porrigitur ad diversos actus, à quibus denominatur, qualis est *legislativa, coactiva, judicialis* inter partes, decidendò causas, ferendò sententiam condemnatoriam, vel absolutoriam &c. quibus positis: Resp. ad object. cum dist. maj. nemo in se ipsum potest jurisdictionem *contentiosam* exercere, C. maj. *voluntariam*, N. maj. *universaliter*; dist. min. sed dispensatio in lege, voto, vel juramento, est actus jurisdictionis *volun-*

taria, C. min. *contentiosa*, N. min. & conseq. dixi *N. maj. universaliter*; quia concedo, quòd nemo in se ipsum exercere possit jurisdictionem *etiam voluntariam*, quando materia est ambitiosa, & fraudibus subjecta, cujusmodi sunt casus, de quibus procedunt jura pro majoris probatione allata, ut mox dicemus. Quare

Ad c. *Per nostras, de jure patronat.* 1109. & verum esse, quòd actus *presentationis*, qui competit Patrono, sit actus jurisdictionis voluntariæ; & tamen nullus se presentare possit ad personatum alicujus Ecclesiæ, quantumcunque idoneus sit, & quibuscunque studijs, & meritis adjuvetur, ut expressè dicitur in textu *c. cit.* sed hoc nihil est contra id, quòd asserimus. Nam 1. actus hic prohibitus non est *dispensatio in lege*, de qua procedit conclusio nostra. 2. quia casus hujus capituli est *in materia ambitiosa*, ut expressè notat gloss. *in cit. c. V. Ingerere*, quæ intervenit in immodico appetitu honoris, potestatis, vel dignitatis, non attendendò ad alios; cui sæpe miscetur cupiditas, quæ est in lucris terrenis, ut notat Pereyra *in Elucid. n. 1524.*

Ex hoc sequitur, cum in ejusmodi materia, ad exercitium jurisdictionis voluntariæ Ecclesiæ petit *realem distinctionem personarum dantis, & accipientis*; id non esse ex natura rei, cum in multis sufficiat distinctio juridica, qualis fuit in Christo satisfaciante pro peccatis nostris Deo; idem enim Christus erat, qui satisfecit, quatenus voluntariè in se suscepit onus solvendi debitum ex offensa Dei contractum ab hominibus; & simul fuit is, cui satisfactio dari debuit, nempe Deus: sed solum esse constitutione Ecclesiæ, cavere volentis ambitionem, & terrenorum cupiditatem, prout colligitur ex *c. in scripturis*, 8. q. 1. & *c. Si is, qui*, 1. q. 6.

Ad c. *fin. de Institut.* R. C, quòd ibi dicitur, *Custodem*, postquam electus fuit ad Abbatiam tunc vacantem, non potuisse de jure retinere *custodiam*; causam reddit in textu Pontifex; *quia donare custodiam, seu officium custodis in ea Ecclesia pertinebat ad ipsum Abbatem*, quo casu si Custos, factus Abbas, adhuc retinuisse custodiam, idem sibi ipsi donasset, quòd fieri non potest; unde factum, quòd in tali casu requiratur inter donantem, & accipientem distinctio personalis.

1112. Responderi etiam potest cum Abbate in cit. c. *Ad nostras*, n. 5. & c. *Ex literis*, de probat. à n. 11. assignatam à Pontifice rationem in hoc textu, quòd *debeat esse personalis distinctio inter dantem, & accipientem*, non esse generaliter accipiendam; sed tantum *in ea materia beneficiorum*; cum non sit conveniens, ut Prælati, beneficiorum distributor, sibi ipsi conferat, tum ad cavendam terreni lucri cupiditatem; tum beneficiorum in una persona pluralitatem; cum per hoc divinus cultus diminuatur. Eandem solutionem habet id, quod adducitur ex cit. Clem. II. & L. 1. loquitur enim solum *in certa, non autem ea materia*, de qua in præfens quæstio est. Ad hoc autem, quod in fine object. n. 1107. dicitur, sequi, quòd Superior valens subditos suos liberare à censuris, etiam posset se ipsum. R. N. sequam censuræ tolli non possunt nisi *absolutione*; absolutio autem est quædam *sententia, & actus jurisdictionis contentiosæ*, quæ non exercetur in se ipsum, sed in alium; nemo enim à se ipso cogi, sententiarum, absolvi, aut condemnari potest.

1113. Instabis: ergo saltem se absolvi poterit ab irregularitate, depositione, & alijs inhabilitatibus, à quibus potest suos subditos. R. cum distinctione, & concedo illatum, quando ea, de quibus loquitur, sunt ab ipso jure non præcisè ad Prælatos restricta; non autem, quando sunt per sententiam ab homine, vel à jure tantum pro Prælati. Ratio primi est, quia altior Superior potuit subordinato committere vices suas, ut cum suis subditis, & secum ipso dispense in omnibus pœnis, & irregularitatibus, quæ sunt à jure communiter, hoc est, non præcisè ad Prælatos restricta; & ne deterior sit subditis, sic concessisse merito præsumitur. Ratio secundi est, quia præsumi non potest potestas Prælati ab altiori Superiore commissa, quòd Prælati immediatè, aut mediatè per alium à se electum, possit se liberare à pœnis præcisè restrictis ad Prælatos; ex hoc enim ei negato non evaderet deterior subditis quoad communem favorem; imò probabilius est, nec commissam illis potestatem dispensandi cum subditis in his, quæ per sententiam specialiter latam ab homine incurruntur; cum hoc obstet virtuti coactivæ, quam habet imponens

ejusmodi pœnas, quin communiter eam alijs committant.

1114. Ad id, quod dicitur, neminem sibi subijci, quod tamen fieri deberet, si Superior secum ipso dispensare posset in aliquo. R. id fallere quoad actus jurisdictionis voluntariæ, ut præmissum est; nec universim procedere spectatà naturâ rei; sed solum in certis casibus; in alijs autem solum dispositione juris. Deinde ad summum sequitur, quòd Superior, & subditus, dans, & accipiens, in casu præfentis controversiæ non possit esse idem realiter, & juridicè; secus, idem realiter, sed non juridicè. Nam Superior liberans communitatem aliquam, seu dispensans in aliqua lege, potest eo ipso etiam gaudere tali dispensatione, tanquam pars communitatis dispensatæ; & tamen in quantum dispensans, & dispensatus, est idem realiter, sed non juridicè. Sic, cum Episcopus in sua diecesi dispensat cum communitate, ut non teneatur jejuna in pervigilio S. Mathiæ, incidente in feriam tertiam dierum antecineralium, & satisfaciatur Sabbato antecedente Dominicam Quinquagesimæ, licitè non jejuna cum dicta communitate illâ feriâ tertiâ; quia in quantum pars communitatis dispensatæ non consideratur ut Superior communitatis.

§. II.

An, & qualiter Superior loci dispensare possit cum vagis, & forensibus?

1115. DE vagis communis tenet, eos posse dispensari ab eo loci Superiore, ubi actu sunt; quia, cum non habeant certum domicilium, seu habitationem permanentem, vi cuius certo Superiore permanenter subditi sint, ratione transitus per locum aliquem, subijciuntur Superiore loci, in quo transeunter sunt; ergo in quibus dispensare potest cum suis subditis, in ijs etiam dispensare poterit cum vagabundis; ita Sanchez l. 3. de matrim. D. 25. n. 5. Lessius l. 2. de Just. c. 40. D. 18. n. 121. Et ideo n. 582. tanquam probabilius tenuimus, vagos teneri etiam legibus municipalibus locorum, per quæ transeunt.

1116. Difficultas est de forensibus, & peregrinis. Nam aliqui tenent, peregrinos, & forenses,

forenses, etiamsi brevi tempore morentur in aliquo loco, posse à dicecesano illius loci dispensari in legibus, votis, & juramentis, sicut possunt reliqui ejus subditi; sic Basilius de Leon. l. 8. c. 5. n. 7. Alij requirunt, quòd illuc veniant, animò ibi habitandi tempore diuturno; quia sic habent quasi domicilium; ita Sanchez l. 3. matr. D. 23. à n. 12. alij requirunt, ut in tali loco sit domiciliaris; quia secus non est ejus Parochianus, nec verè subditus; sic Barbosa p. 2. de potest. Episcopi, allegat. 36. n. 18. quamlibet harum opinionum satis probabilem censet Castropalaus P. 1. tr. 3. D. 6. p. 7. §. 2. n. 5.

1117. Caterùm conformiter ad ea, quæ à n. 581. respondimus ad quæstionem, *qua ratione lege, seu statuto teneantur forenses, & peregrini?* probabilius videtur i. eos ab Ordinario loci dispensari posse in legibus, quibus peregrini ligantur, municipibus, & statutis locorum, per quæ peregrinantur; sicut enim ad rectam gubernationem pertinet curare posse, ut omnes in eo loco commorantes, legem observent; ita etiam pertinet, posse cognoscere, an obligatus lege, petens dispensari, justam exemptionis causam afferat? & si talem esse deprehendat, ab onere talis legis secundùm exigentiam causarum eximat; aliàs enim peregrinus ratione brevis inibi moræ plus gravaretur, quàm cives ratione incolatùs perpetui; nam hi cum onere obligationis à suo Superiore solvi possent ab onere imposito; non isti.

1118. Dixi: *quibus ligantur.* Nam etsi communiter Authores doceant, in sex casibus, de quibus agimus à n. 570. forenses teneri statutis localibus; sub lite tamen inter Doctores est, ut notavimus à num. cit. an extra illos sex casus teneantur statutis, & municipali lege locorum, per quæ transeunt? & quamvis probabiliter affirmativam sequatur Castropalaus *ibid.* relatus; æquè tamen probabilis est negativa, quando statuta localia respiciunt commune bonum duntaxat generale, de quo V. dicta à n. 571. & seq.

1119. Videtur 2. valde probabile, cum peregrinis Ordinarium loci posse dispensare in legibus communibus, in quibus potest cum suis subditis; ita Castropalaus *cit.* D. 6. p. 7. §. 2. n. 5. Cùm enim obvenire possit casus, quod peregrinus in loco, per què

transit, ex causa sufficiente pro dispensatione, indigeat ejus auxiliò; & puniri possit ab Ordinario loci propter transgressionem legis communis etiam in ejus territorio factam, non est, unde non subjiciatur eidem in ordine ad dispensationem in communi lege; cùm sic sufficienter sit subditus ad hunc effectum.

Dices: Congregatio Concilij, prout refert Farinacius, *sess.* 24. c. 6. declaravit, forenses, & peregrinos posse absolvi ab Ordinario loci, quæ transeunt; non tamen dispensari. R. 1. juxta doctrinam traditã de declarationibus dictæ Congregationis n. 917. Resp. 2. Castropalaus *cit.* n. 2. id non esse, quia deficit jurisdictio, & potestas ad concedendam dispensationem, sed quia regulariter deficit causa requisita. R. 3. ly, non posse dispensari, in ea declaratione sufficienter salvari, negata talibus Ordinarijs dispensandi facultate, quæ illis tribuitur *indefinitè*, etiam in votis, &c.

Videtur 3. probabilius, peregrinos, & forenses in votis, juramentis, aut alijs impedimentis *singularibus* non posse dispensari ab Ordinario loci, quæ transeunt; ita Suarez l. 6. de voto c. 11. n. 11. & complures alij relati à Sanchez *cit.* l. 3. D. 23. n. 11. Rationem reddit Castropalaus *cit.* n. 6. quia hæc potestas & jurisdictio multùm pendet ex consuetudine; si ergo per consuetudinem, ex qua pendet ea jurisdictio dispensandi in votis, juramentis, & alijs impedimentis particularibus, non sufficiat subjectio *habitualis transeuntis*, aut *solum longioris commorationis*; quæ tamen non faciat *domiciliarem*, in non domiciliarem ea jurisdictio exerceri non poterit; at non sufficere subjectionem, nisi *domiciliarem* pro ejusmodi dispensatione, probabilius reddunt plures Cardinalium declarationes, quas refert Garcia de beneficio. p. 11. c. 10. n. 139. requirentes in ordine ad hoc, *subjectionem titulo domicilij*, quod non contingit sine animo ibi perpetuò manendi, ut constat ex L. nihil interest, 25. ff. de captiv. & postlimin. revers. ibi: *neque enim satis est, corpore domum quem rediisse, si mente alienus est.*

Neque paritas à Sacramentis pœnitentiæ, ac Eucharistiæ, quæ Ordinarius loci ministrare potest peregrinis eò transeuntibus, sumi potest ad votorum & similitum relaxationem; nam quoad illa propter

1120.

1121.

1122.

pter ipsorum necessitatem adest Ordinari-
orum concessio, ut ex communi usu con-
stat; secus quoad vota, juramenta, vel im-
pedimenta specialia; nisi merito præsumi
possit ob urgentem hic & nunc necessi-
tatem, quæ non patitur recursum ad Or-
dinarium domiciliarem. Sed tali casu
Ordinarius loci ageret cum ejusmodi pe-
regrino solum ex præsumpta voluntate
Ordinariorum, ad quos hic pertinet ratio-
ne domiciliij.

1123. Dices: c. cum nullus, de temporib. ordi-
nat. in 6. dicitur, quod nullus Clericum
alienæ Parochiæ debeat, præter Superioris
licentiam, ordinare; cum ergo textus sin-
gulariter de Sacramento Ordinis requirat
licentiam Superioris (quo nomine intelli-
gitur is, in cujus diocesi promovendus do-
micilium habet) ad reliqua Sacramenta
recipienda, & dispensationes obtinendas
tacite insinuare videtur Superiorem habi-
tationis saltem diurnæ sufficere. R. C.
ant. N. conseq. quia in dato c. non erat
quæstio universalis circa jurisdictionem
Ordinariorum in homines alienæ dice-
cesis; sed solum particularis, an, ut quis
licite recipiat, & alter conferat Sacramen-
tum Ordinis, sufficiat qualiscunque subje-
ctio ordinandi ad ordinantem? & respon-
sum est, quod non, sed requiri, quod vel
sit ejus diocesanus habitatione, ac domi-
cilio; vel legitima licentia, & dimissione
Superioris diocesanæ ad alium.

§. III.

An Metropolitanus dispensare possit cum
subditis suorum Suffraganeorum?

1124. Suppon. 1. quod Metropolitanus nul-
lam habeat jurisdictionem in subditos
suorum Suffraganeorum extra casus in ju-
re concessos, ut dicitur in c. Pastoralis 11.
de offic. Ordinar. ubi habetur, quod Ar-
chiepiscopus causam, ad se per appella-
tionem delatam, committere possit sub-
ditis sui Suffraganei; non tamen possit in-
vitum compellere ad eam suscipiendam;
cum, exceptis quibusdam casibus, nullam
habeat potestatem. Idem expressè dicitur
in c. 1. de foro compet. in 6. per complures
§. §. & alibi.

1125. Suppono 2. casus, in quibus Metro-

litanus in subditos suorum Suffraganeo-
rum jurisdictionem exercere possit, esse
sequentes. 1. si causa per appellationem
ad ipsum devolvatur, ut dicitur c. 1. de
offic. Legat. ibi: licet Archiepiscopus me-
tropolitico jure audire non debeat causas
de Episcopatibus vestris, nisi per appella-
tionem deferantur ad eum; quod etiam
habetur c. duo, 9. de offic. Jud. Ord. nisi per
consuetudinem, vel privilegium habeat,
ut etiam extra casus in jure concessos in
eos jus dicere possit. Secundus casus est,
quando res ad ipsum devolvitur propter
negligentiam Suffraganeorum; sic gloss.
in cit. c. Pastoralis, V. Exceptis. Hujus
porro negligentia casus complures refert
Barbosa in c. Pastoralis, à n. 8. cum primis
autem Quaranta in Summa Bullarij, V.
Archiepiscopi auctoritas. Tertius est, cum
ipse Archiepiscopus visitat dioceses suo-
rum Suffraganeorum. Nam tali casu pro-
cedit ut Superior; sed hoc limitat Castro-
palus cit. P. 1. tract. 3. D. 6. p. 7. §. 3. n. 2.
ut censeatur Superior ad absolvendum, non
dispensandum. Nam in c. fin. de censibus
in 6. expressè habetur, Archiepiscopum
in visitatione suæ Provinciæ (quam libe-
rè suscipere potest, etiam si sui Suffragane-
i non sint negligentes) posse audire con-
fessiones omnium, absolvere, & peniten-
tias imponere; quin fiat mentio faculta-
tis dispensandi.

Ex dictis colliges 1. Archiepiscopum
cum subditis suorum Suffraganeorum
posse dispensare in casu ad se per appella-
tionem devoluto, si in eodem dispensare
possit cum suis. Nam in ejusmodi casu
est eorum Ordinarius Superior, & Judex,
per n. 1125. Collig. 2. Archiepiscopum
non posse dispensare cum subditis sui Suf-
fraganei, dum visitat provinciam ex num.
1125. nisi hoc exigeret urgens necessitas,
quæ sufficit, ut jure extraordinario tunc
procedat juxta dicta in præmissis; & l. 4.
a n. 2043. nec etiam ex hoc, quod re-
mittatur ad illum extra casum appella-
tionis legitimæ, vel devolutionis ob injusti-
tiam, aut negligentiam sui Ordinarij.
Nam sola remissio ad illum non est
justus titulus prorogandi ju-
isdictionem.

